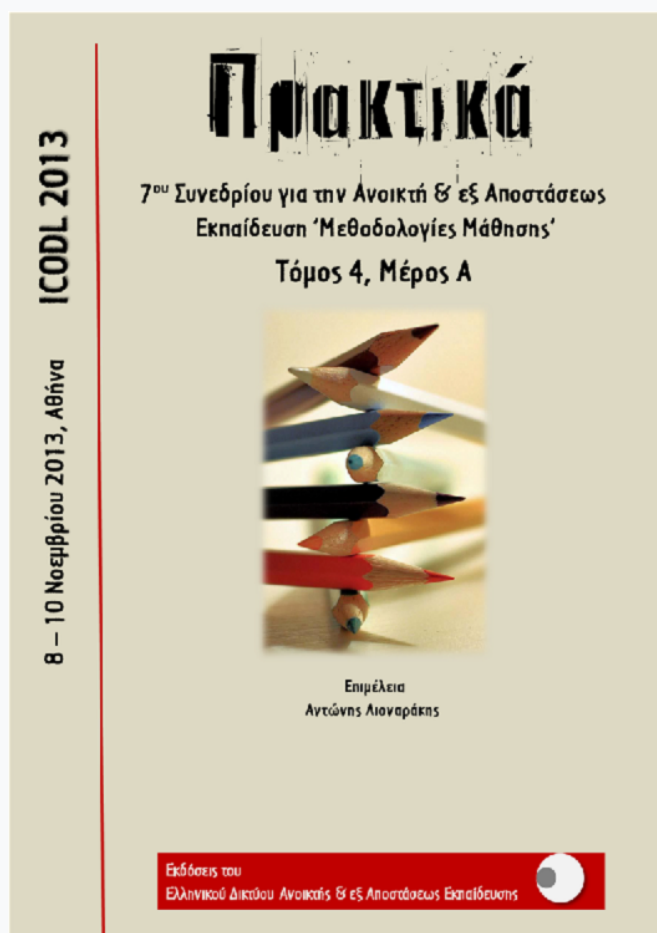

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 7, Αρ. 4Α (2013)

Μεθοδολογίες Μάθησης

Ελληνόγλωσση Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια
Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Διασπορά

Ασπασία Χατζηδάκη

doi: [10.12681/icodl.741](https://doi.org/10.12681/icodl.741)

Ελληνόγλωσση Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Διασπορά

Greek-language Intercultural Education in the Diaspora

Ασπασία Χατζηδάκη

Αν. Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Παν/μίου Κρήτης

aspahatz@edc.uoc.gr

Abstract

Since 2011 the *Center for Intercultural and Migration Studies* of the Department of Primary Education, University of Crete, has undertaken the implementation of a European-Union-funded project (ΕΣΠΑ), which bears the title ‘‘Greek-language Intercultural Education in the Diaspora’’. Its basic aim is to design and implement an e-learning environment for teaching Greek as a second and a foreign language plus elements of Greek history and culture. In this paper we begin by discussing aspects of Greek-speaking education abroad in terms of types of schools, students and teachers involved, and then we present the basic aims and structure of the project.

Key words: *Greek-language education in Diaspora, Greek as a second/foreign language, e-learning*

Περίληψη

Το Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης υλοποιεί εδώ και δύο χρόνια το Έργο ΕΣΠΑ «Ελληνόγλωσση Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Διασπορά» με ιδιαίτερο στόχο την ανάπτυξη περιβάλλοντος ηλεκτρονικής μάθησης για την ελληνική γλώσσα και στοιχείων ιστορίας και πολιτισμού. Στο άρθρο αυτό παρουσιάζονται η στοχοθεσία και οι βασικοί άξονες υλοποίησης του προγράμματος, αφού πρώτα εκτεθούν οι συνθήκες που χαρακτηρίζουν την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο εξωτερικό.

Λέξεις κλειδιά: *ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο εξωτερικό, ελληνική ως δεύτερη/ ξένη γλώσσα, ηλεκτρονική μάθηση*

1. Εισαγωγή

Το Έργο «Ελληνόγλωσση Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Διασπορά» συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και από εθνικούς πόρους (πρόγραμμα ΕΣΠΑ, Ορίζοντα πράξη στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση», 2007-2013). Υλοποιείται από το Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.) του Παιδαγωγικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Κρήτης, με επιστημονικά Υπεύθυνους τους Μιχάλη Δαμανάκη (2011-Μάρτιος 2012), Ομότιμο Καθηγητή του Πανεπιστημίου Κρήτης, και την Ασπασία Χατζηδάκη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

του Πανεπιστημίου Κρήτης (Μάρτιος 2012-Ιούνιος 2014). Στην ουσία, το Έργο αυτό έρχεται να συνεχίσει τις δράσεις προηγούμενου προγράμματος ΕΠΕΑΕΚ (Β' και Γ' ΚΠΣ), και συγκεκριμένα του Έργου «*Παιδεία Ομογενών*», του οποίου φορέας υλοποίησης υπήρξε επίσης το Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ. για μία δεκαετία περίπου (1997-2008). Και τα δύο προγράμματα αφορούν την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού από μαθητές 4-18 ετών, ανεξαρτήτως καταγωγής, στο εξωτερικό, καθώς και την υποστήριξη των διδασκόντων τους, μέσω παραγωγής εκπαιδευτικού υλικού και προγραμμάτων επιμόρφωσης. Ωστόσο, όπως θα παρουσιάσουμε αναλυτικότερα παρακάτω, το Έργο «*Ελληνόγλωσση Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Διασπορά*» στοχεύει επιπλέον και κυρίως στην ανάπτυξη ενός διαδικτυακού περιβάλλοντος κατάλληλου για ηλεκτρονική μάθηση (e-learning), το οποίο θα συμβάλλει στην εξ αποστάσεως μάθηση/ διδασκαλία και στην επικοινωνία μεταξύ των φορέων ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στη διασπορά αλλά και μεταξύ Κέντρου και των φορέων αυτών.

Προκειμένου να γίνει σαφέστερα κατανοητό το πλαίσιο στο οποίο κινήθηκε ο σχεδιασμός του Έργου ως προς τις δράσεις του, θα αναφέρουμε πρώτα ορισμένα στοιχεία γύρω από την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη Διασπορά.

1.Ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη διασπορά: συνθήκες και προϋποθέσεις

1.1. Φορείς και μορφές εκπαίδευσης

Οργανωμένη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη Διασπορά απαντάται σήμερα σε 65 χώρες ανά τον κόσμο και στις πέντε ηπείρους. Στις ποικίλες μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης φοιτούν μαθητές ελληνικής και μη καταγωγής. Οι φορείς που έχουν την ευθύνη διοργάνωσης και λειτουργίας των σχολικών μονάδων ποικίλουν, όπως άλλωστε και οι μορφές που παίρνει η ελληνόγλωσση εκπαίδευση (Δαμανάκης, 2007:79-88). Ανάμεσα στους φορείς συναντούμε καταρχήν το ελληνικό κράτος ως χώρα προέλευσης Ελλήνων μεταναστών, αλλά και τις ποικίλες χώρες διαμονής των ατόμων ελληνικής καταγωγής. Επιπλέον, σημαντικό ρόλο στην οργάνωση και λειτουργία μορφών ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης διαδραματίζουν εδώ και δεκαετίες η Εκκλησία και οι παροικιακές οργανώσεις. Καρπό των ενεργειών όλων αυτών των φορέων, και σε συνάρτηση πάντα με τις ιδιαίτερες πολιτικές και οικονομικές συνθήκες των εκάστοτε χωρών διαμονής, αποτελούν οι ακόλουθες μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης:

Α. Αμιγή Ελληνικά σχολεία (για ελληνικής καταγωγής μαθητές, με εφαρμογή του ελλαδικού κυρίως Α.Π., αποκομμένα από το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας διαμονής- εντοπίζονται στη Γερμανία)

Β. Ημερήσια σχολεία (δίγλωσσα, με μαθητικό πληθυσμό είτε εθνοτικά ομοιογενή είτε ανοιμογενή, με διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας για μέρος του ωρολογίου προγράμματος, και υπό την ευθύνη άλλοτε κάποιας παροικιακής οργάνωσης, άλλοτε της Εκκλησίας, άλλοτε και των ίδιων των εκπαιδευτικών αρχών της χώρας διαμονής)

Γ. Δίγλωσσα κρατικά σχολεία (δίγλωσσα, με μαθητικό πληθυσμό εθνοτικά ανοιμοιογενή, με διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας για μέρος του ωρολογίου προγράμματος, οργανωμένα από τη χώρα διαμονής)

Δ. Τμήματα ελληνικής γλώσσας (ΤΕΓ) Απογευματινά και Σαββατιανά (για μαθητές ελληνικής καταγωγής, υπό την ευθύνη άλλοτε κάποιας παροικιακής οργάνωσης, άλλοτε της Εκκλησίας, συχνά του ελληνικού κράτους, αποκομμένα από το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας διαμονής)

Ε. Τμήματα ελληνικής γλώσσας ενταγμένα στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας διαμονής που λειτουργούν υπ' ευθύνη των οικείων αρχών.

Παρατηρεί κανείς ότι οι μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης διακρίνονται αφενός σε 'σχολεία' (παρoικιακά, κρατικά, αμιγή), δηλαδή σε αυτόνομες σχολικές μονάδες που χορηγούν αναγνωρισμένους τίτλους σπουδών, και αφετέρου σε 'Τμήματα Ελληνικής Γλώσσας (ΤΕΓ)', που λειτουργούν είτε ενταγμένα στο σύστημα της χώρας διαμονής είτε όχι, σε κάποιες περιπτώσεις δε, εντελώς ευκαιριακά και σε απομονωμένες περιοχές (αυτό που ο Δαμανάκης ονομάζει "διασπορά της διασποράς").

1.2 Ομάδες μαθητών και εκπαιδευτικό υλικό

Σε όλες αυτές τις σχολικές μονάδες, με εξαίρεση τα αμιγή σχολεία, τα οποία λειτουργούν λ.χ. στη Γερμανία, οι μαθητές προσεγγίζουν την ελληνική γλώσσα ως Δεύτερη ή ως Ξένη γλώσσα (για τη διάκριση στο πλαίσιο του «Παιδεία Ομογενών», βλ. Δαμανάκης, 2007, Κατσιμαλή, 1999, Χατζηδάκη 2009). Συγκεκριμένα, με κριτήρια την *εθνοτική καταγωγή* και τον βαθμό ελληνομάθειας, οι ομάδες-στόχος για τις οποίες σχεδιάστηκε και παρήχθη (και εξακολουθεί να παράγεται) εκπαιδευτικό υλικό από το Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., στο πλαίσιο των παραπάνω Έργων, είναι οι εξής (Δαμανάκης, 2007:216-22):

- 1) Ομοεθνείς ελληνόγλωσσοι
- 2) Ομοεθνείς χωρίς γνώση της Ελληνικής
- 3) Αλλοεθνείς αλλόγλωσσοι

Παρόλο που η τελευταία ομάδα είναι και η λιγότερο πολυπληθής, ωστόσο υφίσταται, καθώς σε διάφορες χώρες του κόσμου υπάρχουν μαθητές μη ελληνικής καταγωγής που μαθαίνουν ελληνικά είτε από επιλογή είτε επειδή στο σχολείο τους ή στην περιφέρειά τους προσφέρεται αυτό το μάθημα.

Για όλους αυτούς τους μαθητές έχει παραχθεί στο πλαίσιο του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» πλούσιο και διαφοροποιημένο εκπαιδευτικό υλικό σε έντυπη και ψηφιακή μορφή, με στόχο τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης και Ξένης Γλώσσας, καθώς και τη διδασκαλία Στοιχείων Ιστορίας και Πολιτισμού (Δαμανάκης, 2007:235-247). Το σύνολο του εν λόγω εκπαιδευτικού υλικού είναι αναρτημένο στον ιστοχώρο www.uoc.gr/diaspora.

Επιπλέον, εδώ και χρόνια έχουν καταρτιστεί τα αντίστοιχα Προγράμματα Σπουδών, τα οποία έχουν εγκριθεί από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και έχουν νομιμοποιηθεί από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων με το ΦΕΚ 807/4-7-2006 (βλ. Δαμανάκης 2004). Μολονότι σε ορισμένες χώρες (λ.χ. Μεγάλη Βρετανία, Αυστραλία) το μάθημα της Ελληνικής ως Ξένης γλώσσας στηρίζεται σε τοπικά σχεδιασμένο αναλυτικό πρόγραμμα που συνδέεται με εξετάσεις πιστοποίησης ελληνομάθειας για εισαγωγή σε ΑΕΙ, τα Προγράμματα αυτά παρέχουν ένα βασικό πλαίσιο, προκειμένου να μπορέσει ο ενδιαφερόμενος εκπαιδευτικός να σχεδιάσει την ανάπτυξη της διδασκαλίας του σε αντίστοιχες ομάδες μαθητών.

1.3 Εκπαιδευτικοί

Στις προαναφερθείσες μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης διδάσκουν, κατά κανόνα, τόσο ομογενείς εκπαιδευτικοί όσο και αποσπασμένοι από την Ελλάδα, οι οποίοι χρήζουν συνεχούς επιμόρφωσης και διδακτικής-μεθοδολογικής στήριξης. Οι επιμορφωτικές τους ανάγκες είναι προφανώς διαφορετικές, εφόσον πρόκειται για ένα εξαιρετικά ετερόκλητο κοινό (βλ. λ.χ. Δαμανάκης 2007:214-16): ανάλογα με τη χώρα, οι εκπαιδευτικοί από την ομογένεια ενδέχεται (α) να είναι κατηρτισμένοι σε θέματα διδασκαλίας μιας γλώσσας ως Δεύτερης ή Ξένης, (β) να έχουν έστω ένα

πτυχίο Παιδαγωγικών, ή (γ) να είναι απλώς ομιλητές της Ελληνικής, με άλλη επαγγελματική ενασχόληση, οι οποίοι περιστασιακά στελεχώνουν τα Σαββατιανά ή απογευματινά τμήματα διδασκαλίας της ελληνικής ελλείψει εκπαιδευτικών. Συχνά δε, οι ίδιοι έχουν ελλείψεις στη γνώση της ίδιας της γλώσσας που διδάσκουν. Από την άλλη, οι αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί από την Ελλάδα κατά κανόνα δεν είναι κατηρτισμένοι σε θέματα διδακτικής της ελληνικής ως Δεύτερης/ Ξένης γλώσσας όταν αναχωρούν για τις θέσεις εργασίας τους και, εν πολλοίς, αγνοούν και τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές συνθήκες των χωρών αυτών (τι σημαίνει λ.χ. το να διδάσκουν σε παιδιά με διπλή/σύνθετη ταυτότητα, σε μαθητές με ποικίλα κίνητρα για την εκμάθηση της ελληνικής, σε τάξεις όπου συχνά συμφοιτούν μαθητές διαφόρων ηλικιών και επιπέδων ελληνομάθειας, κ.α.).

2. Το Έργο «Ελληνόγλωσση Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Διασπορά»

2.1 Στοχοθεσία του Έργου

Όπως προαναφέρθηκε, το εν λόγω Έργο στοχεύει στην ανάπτυξη ενός διαδικτυακού περιβάλλοντος κατάλληλου για ηλεκτρονική μάθηση (elearning), το οποίο θα συμβάλει στην εξ αποστάσεως μάθηση/ διδασκαλία και στην επικοινωνία μεταξύ των φορέων ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στη διασπορά αλλά και μεταξύ Κέντρου και των φορέων αυτών.

Το προς ανάπτυξη σύστημα ηλεκτρονικής μάθησης οργανώνεται έτσι ώστε να μπορεί να αξιοποιηθεί με τρεις διαφορετικούς τρόπους:

α) να χρησιμοποιηθεί *συμπληρωματικά* προς τη συμβατική δια ζώσης διδασκαλία-μάθηση σε οργανωμένες μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, δηλαδή σε σχολεία και σε ΤΕΓ (ο εκπαιδευτικός αξιοποιεί το Περιβάλλον Ηλεκτρονικής Μάθησης είτε κατά την ώρα της διδασκαλίας είτε παροτρύνει/καθοδηγεί τους μαθητές του να κάνουν χρήση συγκεκριμένων εργαλείων και στοιχείων του στο σπίτι)

β) να χρησιμοποιηθεί από έναν εκπαιδευτικό που θα βρίσκεται σε ένα σημείο Α για σύγχρονη (και ασύγχρονη) διδασκαλία μαθητών που θα βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές (είτε συγκεντρωμένοι σε ένα σημείο Β, είτε σε περισσότερα Β1, Β2, Β3, κ.λπ).

γ) να χρησιμοποιηθεί από μεμονωμένους χρήστες/μαθητές για ατομική μελέτη και ενασχόληση με την ελληνική γλώσσα (αυτή η δυνατότητα κρίνεται ως η λιγότερο αποτελεσματική όσον αφορά την εκμάθηση της ελληνικής, ωστόσο το μαθησιακό περιβάλλον προσφέρει και αυτή τη δυνατότητα).

2.2. Περιγραφή των δράσεων του Έργου

Με βάση την προκήρυξη, το ΕΔΙΑΜΜΕ προχώρησε στο σχεδιασμό δράσεων που ακολουθούν τους κάτωθι άξονες:

Άξονας Α' Παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού και Προγράμματα Σπουδών

Στον άξονα αυτό εντάσσονται:

- η ανάπτυξη (παραγωγή) νέου εκπαιδευτικού υλικού, σε έντυπη και ψηφιακή μορφή και η αναθεώρηση του ήδη παραχθέντος
- η ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού για εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε ό,τι αφορά την εκμάθηση (α) Στοιχείων Ιστορίας και πολιτισμού και (β) της ελληνικής

γλώσσας στα επίπεδα ελληνομάθειας A1- B2 του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς.

Το εκπαιδευτικό υλικό που αναπτύσσεται για να χρησιμοποιηθεί για την ηλεκτρονική μάθηση αποτελεί μία τροποποιημένη, συμπληρωμένη και εμπλουτισμένη μορφή τμήματος του υλικού που έχει ήδη παραχθεί στο πλαίσιο του προγράμματος «*Παιδεία Ομογενών*». Συγκεκριμένα, προκειμένου για μαθητές που ξεκινούν την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας από την προσχολική και πρωτοσχολική ηλικία και κινούνται από το επίπεδο A1 προς τα επίπεδα B1-B2, έχει αξιοποιηθεί για την ηλεκτρονική μάθηση η σειρά «*Μαργαρίτα*» (τεύχη 1-7). Για τους μαθητές που ξεκινούν την εκμάθηση της Ελληνικής από την εφηβική ηλικία, αξιοποιήθηκε η σειρά «*Ελληνικά με την παρέα μου*» 1 και 2. Τέλος, για εφήβους που προσεγγίζουν τα ελληνικά ως Δεύτερη γλώσσα και αποσκοπούν στην κατάκτηση του επιπέδου B2, έχουν αξιοποιηθεί τα δύο πρώτα τεύχη από τη σειρά «*Βήματα Μπροστά*».

Για τη διδασκαλία στοιχείων Ιστορίας, Μυθολογίας και Πολιτισμού, αξιοποιήθηκαν τα βιβλία «*Στη Μυθοχώρα με τα φτερά του Πήγασου*» (για μαθητές ηλικίας 9-11 ετών) και «*Ιστοριοδρομίες*» 1 και 2 (για μαθητές των τελευταίων τάξεων του δημοτικού και των τάξεων του Γυμνασίου).

Άξονας Β': *Επιμόρφωση εκπαιδευτικών- συμβατική και εξ αποστάσεως*

Περιλαμβάνει δράσεις τόσο *δια ζώσης επιμόρφωσης* όσο και *τηλεπιδόμησης*. Αποτελεί πάγιο αίτημα των φορέων εκπαίδευσης της διασποράς, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, προσοντούχων και μη, (α) σε ζητήματα διδακτικής της ελληνικής ως Δεύτερης και ως Ξένης γλώσσας αλλά και (β) στην αξιοποίηση του έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού που έχει ήδη παραχθεί από το πρόγραμμα «*Παιδεία Ομογενών*» και χρησιμοποιείται ευρύτατα στο εξωτερικό. Επιπλέον, είναι εξαιρετικά σημαντικό για τους ομογενείς εκπαιδευτικούς το να τους δοθεί η δυνατότητα να επισκεφθούν την Ελλάδα για μικρό έστω διάστημα και να εντυπώσουν στην ελληνική γλώσσα και την κουλτούρα στο πλαίσιο μιας βιωματικής εμπειρίας. Με βάση αυτό το δεδομένο, το Έργο συνεχίζει την παράδοση του «*Παιδεία Ομογενών*» και προβλέπει τη συμμετοχή δύο φορές το χρόνο σε επιμορφωτικά σεμινάρια στην Ελλάδα για ομογενείς κυρίως εκπαιδευτικούς που προέρχονται από το Βόρειο και το Νότιο Ημισφαίριο, αντίστοιχα.

Όσον αφορά την εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (τηλεπιδόμηση), αυτή θα κινηθεί σε δύο επίπεδα. Πρώτον, στο πλαίσιο της Δράσης B4 θα προσφερθούν περίπου δεκαπέντε σεμινάρια (με ανώτατο όριο τους είκοσι συμμετέχοντες το κάθε ένα) κατά το διάστημα Ιούνιος 2013-Μάιος 2014. Τα σεμινάρια αυτά αποτελούν συνδυασμό ατομικής μελέτης και παρακολούθησης τηλεδιασκέψεων συνολικής διάρκειας δώδεκα ωρών, θα προσφερθούν σε όλες τις ηπείρους και καλύπτουν ποικίλες θεματικές ενότητες σχετικά με τη διδακτική των γλωσσών, την ηλεκτρονική μάθηση στο περιβάλλον του Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., ζητήματα διαπολιτισμικής παιδαγωγικής και διδακτικής πράξης, κ.α. Δεύτερον, προβλέπεται να οργανωθούν δύο εξ αποστάσεως σεμινάρια *ενδοσχολικής επιμόρφωσης*, τα οποία θα στοχεύουν στην ενημέρωση και εξοικείωση πλήθους εκπαιδευτικών από μεγάλες σχολικές μονάδες στην παιδαγωγική αξιοποίηση του περιβάλλοντος ηλεκτρονικής μάθησης (Ιανουάριος-Μάιος 2014).

Άξονας Γ': *Υποδομές και μεθοδολογία ηλεκτρονικής μάθησης*

Οι δράσεις του άξονα αυτού σχετίζονται άμεσα με το σχεδιασμό και την υλοποίηση του Περιβάλλοντος Ηλεκτρονικής Μάθησης. Περιλαμβάνουν τα εξής:

- *Επιχειρησιακός Σχεδιασμός του πλαισίου της ελληνόγλωσσης διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στη διασπορά* (Οργανωτικός σχεδιασμός, παιδαγωγικός σχεδιασμός, τεχνολογικός σχεδιασμός)
- *Συγκρότηση και λειτουργία Κοινοτήτων Μάθησης*
- *Πλαίσιο σπουδών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης/επιμόρφωσης* (Περιβάλλον εκπαιδευτικού και μαθητή, Βάση δεδομένων του υλικού)
- *Τηλεκπαίδευση εκπαιδευτικών* ('συνδέσμων') (παροχή διαμορφωτικής αξιολόγησης/ διαδικασία 'συνδιαμόρφωσης' του Περιβάλλοντος Ηλεκτρονικής Μάθησης από έμπειρους εκπαιδευτικούς στη διασπορά).

Σχετικά με την τηλεκπαίδευση των 'συνδέσμων' έχει ήδη υλοποιηθεί το πρώτο σεμινάριο διαμορφωτικής αξιολόγησης, ενώ από το Φεβρουάριο 2014 και μετά θα πραγματοποιηθεί και το δεύτερο.

Άξονας Δ': Δημοσιότητα και Αξιολόγηση της Πράξης

2.3. Δίκτυα συνεργατών

Το Έργο έχει συνταχθεί στη βάση της συνεργασίας διαφόρων τύπων δικτύων:

- α) Δίκτυα συνεργατών του Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ. από πανεπιστημιακούς και στελέχη της εκπαίδευσης εντός και εκτός Ελλάδας, με πλούσια προηγούμενη εμπειρία σε θέματα ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης. Επίσης, στην υλοποίηση του Έργου συμμετέχουν -σε συγκεκριμένα υποέργα- τα Πανεπιστήμια Θεσσαλονίκης και Ιωαννίνων.
- β) Δίκτυα σχολείων (ημερησίων και κρατικών, λ.χ. Charter schools στις ΗΠΑ)
- γ) Δίκτυα Τμημάτων ελληνικής γλώσσας
- δ) Δίκτυα Συντονιστών εκπαίδευσης
- ε) Δίκτυα γονέων
- στ) Δίκτυα Εκπαιδευτικών (*δίκτυα πρακτικής*)
- ζ) Δίκτυα μαθητών (που οργανώνονται σε *Κοινότητες Μάθησης*)

Πρόκειται για σχέσεις αμφίδρομες και συμπληρωματικές. Η καλή συνεργασία μεταξύ όλων των παραπάνω εμπλεκομένων είναι, όπως έχει δείξει η μακρά εμπειρία του «*Παιδεία Ομογενών*» αλλά και του τωρινού Έργου, απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική υλοποίηση εκπαιδευτικών παρεμβάσεων στη Διασπορά.

Βιβλιογραφία

- Δαμανάκης, Μ. (επιμ.) (2004). *Θεωρητικό Πλαίσιο και Προγράμματα Σπουδών για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη Διασπορά*, Ρέθυμνο: Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.
- Δαμανάκης, Μ. (2007). *Ταυτότητες και εκπαίδευση στη Διασπορά*. Αθήνα: Gutenberg
- Κατσιμαλή, Γ. (1999). Η Μεθοδολογική Διαφοροποίηση στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Ξένης, ως Δεύτερης και ως Μητρικής Γλώσσας. Στο Μ. Δαμανάκης & Θ. Μιχελακάκη (επιμ.) *Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση στο Εξωτερικό* (Πρακτικά Πανελληνίου-Πανομογενειακού Συνεδρίου, Ρέθυμνο 26-28 Ιουνίου 1998, 283-291), Ρέθυμνο: Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.
- Χατζηδάκη, Α. (2009). «*Βήματα Μπροστά 1,2*». Ένα εγχειρίδιο διδασκαλίας για τα ελληνικά ως Δεύτερη Γλώσσα στη Διασπορά. Στα *Πρακτικά του 3ου Διεθνούς Συνεδρίου για τη διδασκαλία*

της Νέας Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο, Φιλοσοφική Σχολή, Αθήνα 22-23 Οκτωβρίου 2004, 637-645) Αθήνα: ΕΚΠΑ.